

รูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิ๋ว (Micro Business) ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

THE MICRO BUSINESS MODEL OF RETIREES INDUSTRY IN BANG PHLI DISTRICT SAMUTPRAKARN PROVINCE

ธัชกร ภัทรพันธุ์

Thatchakorn Phataraphanpee

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University

Received: April 10, 2020 / Revised: October 22, 2020 / Accepted: October 30, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจิ๋วของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม 3) ศึกษาแบบการประกอบธุรกิจรายจิ๋วที่เหมาะสม และ 4) เสนอแบบการประกอบธุรกิจรายจิ๋วสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณคือผู้เกษียณอายุที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบโรงงานในแต่ละตำบลในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 327 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ผลข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การศึกษามัธยมศึกษา สถานะสัญญาจ้างการทำงานในปัจจุบันสิ้นสุดงานตามสัญญาจ้าง ระยะเวลาการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม 16-20 ปี มีประสบการณ์ในกลุ่มงานโรงงานอุตสาหกรรมเป็นช่างฝีมือ ประสบการณ์ทำงานในกลุ่มประเภทโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ สถานะมีงานทำหลังเกษียณอายุเป็นแรงงานนอกระบบ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนหลังเกษียณอายุ 3,001-9,000 บาท แหล่งที่มาของรายได้จากการทำงานเป็นหลักของครอบครัว มีความต้องการมีงาน เหตุผลสำคัญในการมีรายได้หลังเกษียณอายุมีรายได้แบ่งเบาภาระครอบครัว ประเภทธุรกิจที่มีความต้องการประกอบธุรกิจค้าขายทั้ง online และ offline และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประกอบธุรกิจรายจิ๋วของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.48$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านพบว่า ในระดับมากคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจรายจิ๋ว ($\bar{x} = 3.83$) ด้านความรู้แห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรายจิ๋ว ($\bar{x} = 3.63$) ด้านความรู้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจรายจิ๋ว ($\bar{x} = 3.58$) และในระดับน้อยคือ ด้านแรงจูงใจและแรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจรายจิ๋ว ($\bar{x} = 2.88$) ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิ๋วที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ การมีพฤติกรรมที่มุ่งมั่นในการศึกษา ค้นคว้า สร้างชุดความรู้ที่ตนถนัดเพื่อการประกอบธุรกิจ และการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อความคล่องตัว รวมถึงการมีเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุนให้การประกอบธุรกิจมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ: รูปการประกอบธุรกิจรายตัว ผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the general condition of retirees from industry sector in Bang Phli District, Samut Prakan Province; (2) to study opinions of retirees from industry sector on running the micro business; (3) to study the appropriate micro business model; and (4) to propose the micro business model for retirees from industry sector. The research sample for the quantitative study consisted of 327 retirees living around industrial factories in each sub-district of Bang Phli District, Samut Prakan Province; while the key informants for qualitative research were 35 persons. The employed research instruments were a questionnaire and an in-depth interview form. The quantitative data were statistically analyzed using the frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were analyzed with content analysis leading to the synthesis of main research results. The research results indicated that the majority of retirees from industrial sector were females, with secondary education level, with the end of employment contract status, with the work duration as the industrial employee of 16-20 years, with the experience in the industry as a skill worker, and with the work experience in the metal products industry. The status of employment after retirement was that of informal workers, with the average monthly income after retirement of 3,001-9,000 baht. The source of income after retirement was from working. They were the main income earner of their family and they would like to have a job. The main reason for having the post-retirement income was to alleviate the financial burden of the family. The type of business that they wanted to do was the commerce business, both online and offline. Their overall opinion toward the micro business was at the high level ($\bar{x} = 3.48$). When their opinions toward specific aspects of micro business were ranked from top to bottom based on their rating means, it was found that the aspects that their opinions were at the high level were that of promotion and supports of micro business ($\bar{x} = 3.83$), that of the knowledge on success factors of micro business ($\bar{x} = 3.63$), and that of technological knowledge for doing micro business ($\bar{x} = 3.58$); while the aspect that their opinions were at the low level was that of the motivation and inspiration for doing micro business ($\bar{x} = 2.88$), respectively. The results of the study of suitable micro business model affecting the achievement of retirees from industrial sector were the following: the having behaviors with the intention to study, seek and create the body of knowledge that they have aptitude for doing business; the use of technological instruments for creating smoothness in doing business; and the having networks to promote and support the strength of doing business.

Keywords: Micro Business Model, Retiree from Industry Sector, Samut Prakan Province

บทนำ

ประเด็นการขาดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุของกลุ่มผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในระดับต้นๆ เพราะในแต่ละปีจะมีจำนวนผู้เกษียณอายุหรือผู้สิ้นสุดการจ้างงานระหว่างอายุ 55-60 ปี ตามข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเพิ่มขึ้นทุกปี (Secretariat of the House of Representatives, 2016) ซึ่งหากคนกลุ่มนี้ไม่มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตย่อมเป็นภาระให้กับครอบครัว กล่าวคือ หลังเกษียณอายุส่วนใหญ่จะกลับไปอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิมหรืออาจจะอาศัยอยู่ที่เดิมจำต้องอาศัยรายได้ส่วนใหญ่มาจากลูกหรือหลานเป็นภาระการพึ่งพิงและเป็นปัญหาทางสังคมที่ภาครัฐต้องรับมือกับปัญหาคุณภาพชีวิตทั้งด้านรายได้ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มคนเหล่านี้ (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI), 2017)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนผู้ใช้แรงงานให้มีความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตหลังเกษียณในด้านต่างๆ ดังปรากฏข้อมูลแนวทางการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้เกษียณอายุที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดให้ผู้สูงอายุเป็นพลังการขับเคลื่อนประเทศโดยส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อหารายได้มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมฟื้นฟูสุขภาพ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม (National Economic and Social Development Board, 2018) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกำหนดแนวทางการส่งเสริมและรองรับผู้เกษียณอายุหลังวัยเกษียณไว้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพให้แก่ผู้ใช้แรงงานหลังเกษียณอายุในแต่ละชุมชน โดยดำเนินการผ่านโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรม

สร้างสรรค์ (Creative Industry Village: CIV) 2) สร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับผู้เกษียณอายุเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการวัยเกษียณโดยมีเป้าหมายเป็นกลุ่มผู้เกษียณอายุ 55-60 ปี ในด้านการผลิตสินค้าและการบริการ 3) การส่งเสริมเงินทุนหมุนเวียนด้วยการเตรียมความพร้อมเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้เกษียณอายุที่เป็นเจ้าของธุรกิจ (Department of Employment Ministry of Labor, 2018) และคณะทำงานการขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐเพื่อสังคมตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 กำหนดประเด็นการสร้างหลักประกันรายได้ด้วยการส่งเสริมศักยภาพการสร้างงานสร้างรายได้และการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพให้กับผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมก่อนและหลังการเกษียณในการใช้ศักยภาพภูมิปัญญาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (Srisuchart, Tangtipongkul, & Aroonruengsawat, 2018)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะจะเป็นความตั้งใจของภาครัฐและภาคเอกชนที่มุ่งผลสำเร็จตามนโยบายและแนวทางในเรื่องการหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ให้กับผู้เกษียณอายุดังที่ได้กล่าวข้างต้น แต่ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนนโยบายโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ดังปรากฏผลการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพว่า ยังไม่มีความชัดเจนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับการส่งเสริมอาชีพโดยการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการกำหนดทิศทาง การดำเนินการร่วมกันส่งผลให้การดำเนินงานยังมีความซ้ำซ้อนกันทำให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร (National Economic and Social Development Board, 2018) สอดคล้องกับผลการศึกษากการดำเนินงานร่วมกันของกระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

และหน่วยงานภาคเอกชนต่อการดำเนินโครงการฝึกอาชีพในหลายๆ โครงการปี 2551 ที่มีผู้เข้าร่วมฝึกอาชีพจำนวน 52,226 คน ผลการนำไปประกอบอาชีพได้จริงเพียง 1,451 คน (Office of the Economy Labor, 2013) และสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางขับเคลื่อนการสร้างงานให้กับผู้ใช้แรงงานหลังเกษียณควรเป็นลักษณะเชิงรุก (Active) ควรมีการกำหนดแผนงานหรือรูปแบบการส่งเสริมที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงตรงกับความต้องการและมีความเหมาะสม มีการฝึกอาชีพที่หลากหลายตามความต้องการและเหมาะสมกับช่วงวัยและควรจัดหลักสูตรการประกอบธุรกิจจากการใช้ศักยภาพความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ (Soothorndhada, 2014) จากข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การให้ความสำคัญกับประเด็นการสร้างหลักประกันรายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งนอกจากผู้ใช้แรงงานสิ้นสุดการจ้างงานตามระบบแล้วยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่มีแนวโน้มจะถูกเลิกจ้างตามภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งคนกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบโดยตรงหากถูกเลิกจ้างเป็นการยากที่จะมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพและเป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในคุณภาพชีวิตของคนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยแรงงานภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ทำงานมานานกว่า 10-20 ปี และคนงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเมื่ออายุเข้าสู่วัยกลางคนหรือวัยใกล้สูงอายุถ้าต้องออกจากงานไม่ว่าด้วยการถูกเลิกจ้าง ยากแก่การจะไปเริ่มงานใหม่ในตลาดที่ต้องการแรงงานที่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาทดแทน (Wanrat, 2016) และสอดคล้องกับข้อมูลผลกระทบจากภาคอุตสาหกรรมลดกำลังการผลิตลง ลดการจ้างแรงงาน และใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Inelegance: AI) หุ่นยนต์ทำงานแทนแรงงานคนส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างที่สุด (Sorat, 2019)

ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสำคัญของประธานสหภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่วนใหญ่จะขอกลับมาให้ช่วยเหลือเพื่อให้มีงานทำอีกครั้ง เหตุผลเพราะหลังถูกเลิกจ้างจะมีเงินจำนวนหนึ่งที่ได้รับชดเชยกรณีถูกเลิกจ้างหรือกองทุนพนักงานจากโรงงานประมาณ 100,000-200,000 บาท ซึ่งเมื่อนำไปลงทุนทำธุรกิจแล้วไม่ประสบความสำเร็จเงินก้อนนั้นหมดไปและไม่สามารถหารายได้อื่นมาชดเชยได้อีก (Pinyoyong, 2019) ซึ่งสภาวการณ์ดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การศึกษาทางเลือกในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดสำคัญสำหรับการทำธุรกิจเกี่ยวกับความพอประมาณ ความพอดี การใช้ความรู้ความสามารถให้มีความพอดีกับตนตามเงื่อนไขความรู้เพื่อดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจรายวันหรือธุรกิจเล็กๆ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้เกษียณอายุสามารถนำไปเป็นแนวทางการสร้างงานให้กับตนเองโดยไม่ต้องใช้ทุนหรือเงินทุนมากนักสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจด้วยการนำสามารถใช้ความรู้ ความถนัดของตนเองสร้างงาน สร้างรายได้ และเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เกษียณอายุ (Phattaraphanpee, 2017)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจรายวัน (Micro Business) ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม ภายใต้แผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมต้นแบบเพื่อสร้างความมั่นคงต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคมยุค 4.0 ในประเด็นการมีหลักประกันรายได้แน่นอน มีตัวชี้วัดการมีอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน โดยกำหนดพื้นที่การศึกษาในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากคือ จำนวน 2,084 แห่ง แรงงานจำนวน 116,197 คน โดยที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมกระจายไปตามรายตำบล ประกอบด้วย

ตำบลบางพลีใหญ่จำนวน 866 แห่ง แรงงานจำนวน 37,419 คน ตำบลบางแก้วจำนวน 94 แห่ง แรงงานจำนวน 3,519 คน ตำบลบางปลาจำนวน 594 แห่ง แรงงานจำนวน 20,962 คน ตำบลบางโล่งจำนวน 240 แห่ง แรงงานจำนวน 24,694 คน ตำบลราชาเทวะจำนวน 279 แห่ง แรงงานจำนวน 23,257 คน และตำบลหนองปรือจำนวน 11 แห่ง แรงงานจำนวน 6,348 คน (Information Center, 2017) ซึ่งจำนวนกลุ่มผู้ใช้แรงงานของโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้บางส่วนเกษียณอายุ และบางส่วนถูกเลิกจ้างงานตามภาวะเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหลังวัยเกษียณของพวกเขาเหล่านั้น ทั้งนี้ผลการศึกษาแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิตจะเป็นส่วนหนึ่งเพื่อตอบโจทย์การมีหลักประกันรายได้ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เกษียณอายุ

ภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจีวิตสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

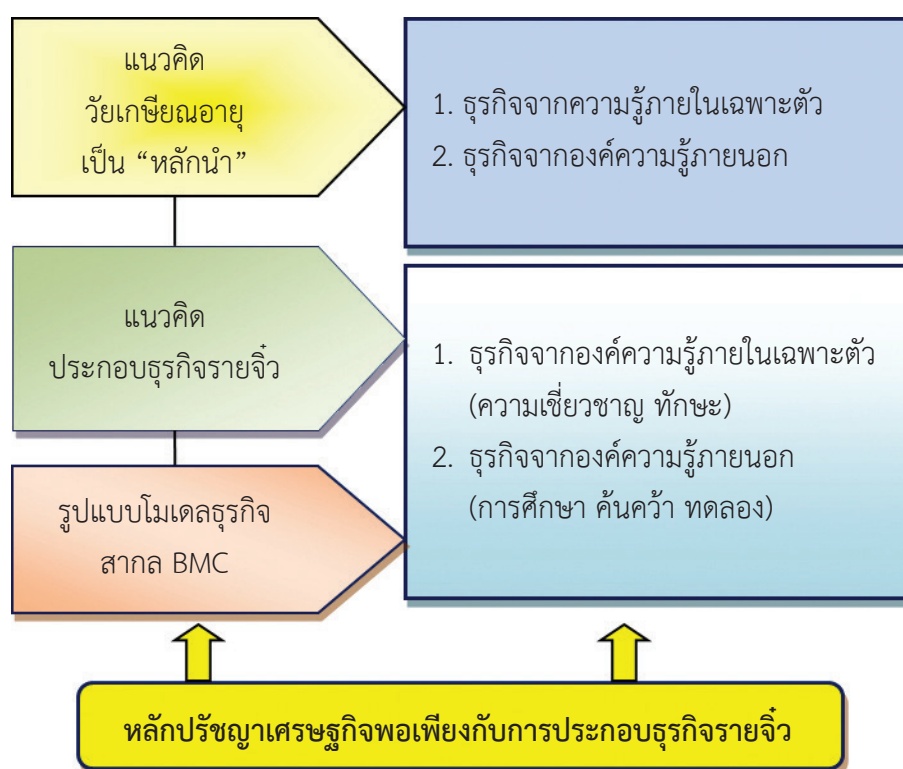
3. เพื่อศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิตที่เหมาะสมสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

4. เพื่อเสนอรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิตสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ทบทวนวรรณกรรม

กำหนดกรอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาตามกรอบการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่รูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิต (Micro Business) ตามภาพที่ 1 โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีหัวข้อดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบการศึกษาวิจัย

1. แนวคิดการพัฒนาวัยเกษียณอายุเป็น “หลักนำ” โดยสรุปได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเองโดยมีความเชื่อว่า หากผู้เกษียณอายุได้นำทักษะองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานหรือชุดการเรียนรู้ที่ได้รับมาอย่างยาวนานมาสร้างงาน สร้างรายได้ที่เหมาะสมกับตัวเอง ย่อมเป็นแบบที่ดีในการลดภาระความพึงพิงให้กับคนในครอบครัว สังคม ประเทศชาติ (Office of National Labor Advisory Council, 2014) โดยมีหน่วยงานที่สำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เกษียณอายุหรือผู้สูงอายุ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560 กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ภาครัฐจะต้องพัฒนาประชากรของไทย โดยรัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและให้มีงานหลังเกษียณอายุ (Constitution of the Kingdom of Thailand (B.E. 2017) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประกอบด้วย มุ่งเน้นการเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพคนไทยหรือทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่สามารถพัฒนาตนและกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมด้วยการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัยเพื่อสร้างศักยภาพ ทักษะความรู้ทุกช่วงวัย มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศรวมทั้งการขับเคลื่อนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุหรือผู้เกษียณอายุให้มีงานทำที่พึ่งพาตนเอง และสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณ (Office of the Economy Labor, 2013) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) กำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินการพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพที่ครอบคลุมเรื่องหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุการให้การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตและยุทธศาสตร์การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุที่มี

ศักยภาพต่อการสร้างหลักประกันรายได้ หลักประกันสุขภาพ (National Committee for the Elderly, 2010)

2. แนวคิดการประกอบธุรกิจรายจิว (Micro Business) มติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มิถุนายน 2557 กำหนดแนวทางการเปิดช่องทางการเพื่อจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือหน่วยธุรกิจขนาดจิวที่ลงลึกในชุมชนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการขนาดจิวที่สามารถพัฒนาก้าวสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดย่อมและกลายเป็นขนาดกลางและขนาดใหญ่ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สถาบันการเงินสามารถใช้พิจารณาการให้บริการสินเชื่อไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินของรัฐหรือเอกชนเพื่อเข้าถึงแหล่งทุน (Thai Association of Small & Medium Enterprises, 2016) อีกทั้งผู้ประกอบการรายจิวมีความยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อการประกอบธุรกิจอย่างมุ่งมั่นและการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางเพื่อการประกอบธุรกิจควบคู่กับการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมตามวาทกรรมว่า “ในความเก่งของผู้ประกอบการต้องเป็นคนดีที่มีความรู้คู่คุณธรรม” (Sungrugsa & Phungpho, 2018: 339)

3. แนวคิดโมเดลธุรกิจสากล (International Business Model Canvas: BMC) เป็นการอธิบายกิจกรรมการบริหารธุรกิจ จำนวน 9 ส่วน ที่เห็นภาพกิจกรรมทางธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในรูปแบบที่เรียบง่ายบนหน้ากระดาษเพียงแผ่นเดียวทุกคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรสามารถสื่อถึงสิ่งเดียวกันได้อย่างตรงประเด็น เข้าใจง่าย และนำไปใช้งานได้ทันที (Putkiroj, 2018)

องค์ประกอบทั้ง 9 ส่วนของ Business Model Canvas ได้แก่

1) ลูกค้า (Customer Segments-CS) ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการ

2) คุณค่า (Value Propositions-VP) จุดขายของสินค้า หรือบริการนั้น

3) ช่องทาง (Channels-CH) วิธีการสื่อสาร

ไปถึงลูกค้า

4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships-CR) วิธีในการรักษาลูกค้าเดิม

5) กระแสรายได้ (Revenue Streams-RS) รายได้ของธุรกิจนี้

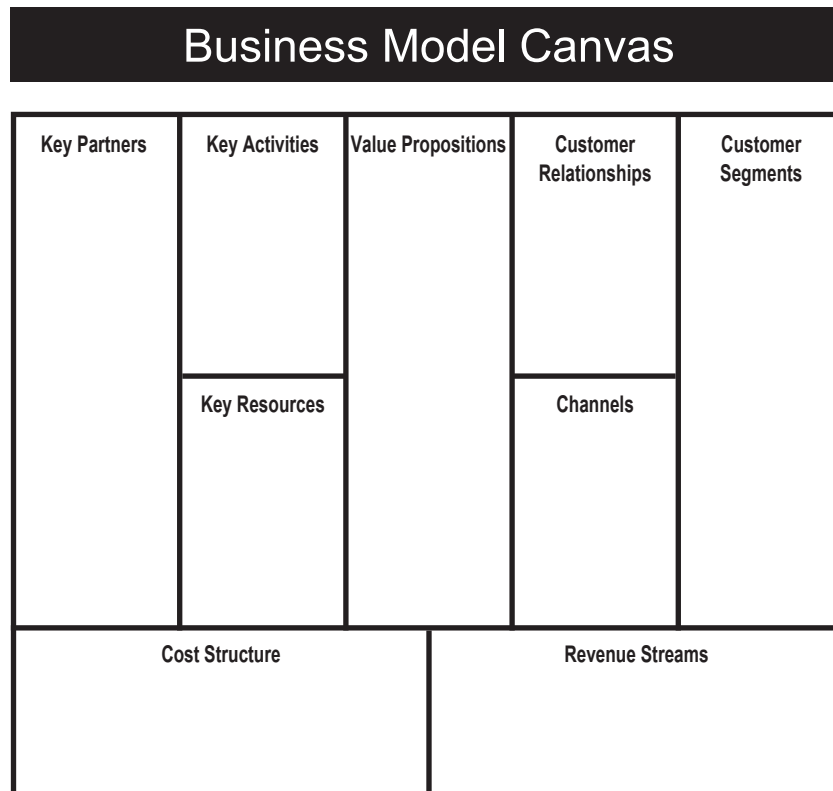
6) ทรัพยากรหลัก (Key Resources-KR) สิ่งที่ต้องมีสำหรับดำเนินธุรกิจ

7) กิจกรรมหลัก (Key Activities-KA)

กิจกรรมที่ต้องทำให้โมเดลธุรกิจอยู่ได้

8) พันธมิตรหลัก (Key Partners-KP) ส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งการช่วยป้อนวัตถุดิบและการช่วยขาย

9) โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure-CS) ต้นทุนทั้งหมดของธุรกิจ ดังภาพที่ 2

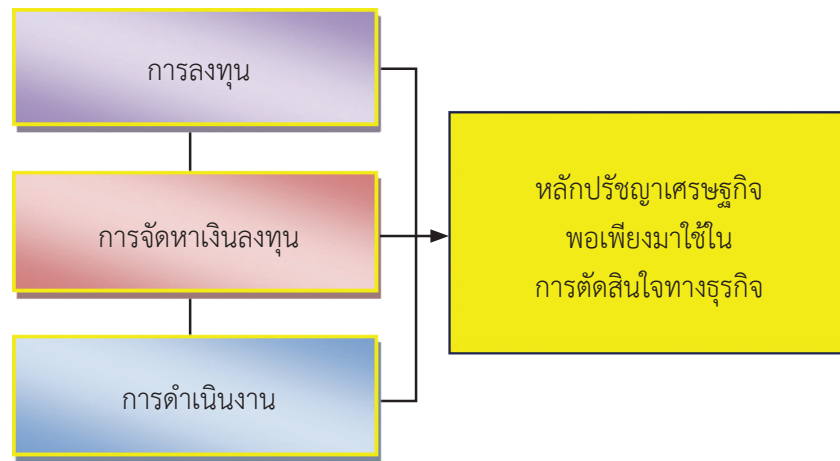
ภาพที่ 2 ตัวอย่างช่องกิจกรรมทางธุรกิจรายข้อ Business Model Canvas

4. การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของหลักการหรือแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับหลักคิดต่อการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งความพอประมาณ ยึดแนวทางสายกลาง ในการประกอบอาชีพหรือการประกอบธุรกิจมีความพอเพียง โดยนิยาม “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” นั่นคือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน เงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม จากนิยามดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่

น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภค เป็นต้น ที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักจริยธรรม คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวความพร้อม รับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นและการตัดสินใจอาศัยเงื่อนไขความรู้ ได้แก่ ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่าง

รอบด้าน และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญา (Chaipattana

Foundation, 2007) ซึ่งหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจทางในกิจกรรมทางธุรกิจ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาด้วยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการประกอบธุรกิจรายใจของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมจากตำรา รายงานการวิจัย บทความวิจัยและข้อมูลเอกสารขององค์กรต่างๆ ที่กำหนดแนวคิด นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพด้านการใช้ชีวิตเกษียณอายุและการมีรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ

2. การศึกษาในพื้นที่ เป็นการลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลปฐมภูมิของผู้เกษียณอายุที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละตำบลในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปและความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบธุรกิจรายใจสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม รวมถึงข้อมูลสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบการประกอบธุรกิจรายใจของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม

3. กระบวนการศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณคือ ข้อมูลทั่วไปและศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบธุรกิจรายใจสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมโดยการใช้แบบสอบถาม และการศึกษาเชิงคุณภาพคือ ข้อมูลสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก (Key Stakeholders) ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-Interview) และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Groups) นำไปสู่ข้อมูลสำคัญต่อรูปแบบการประกอบธุรกิจรายใจของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม

4. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้มาซึ่งรูปแบบการประกอบธุรกิจรายใจของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วยประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Groups) โดยดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมสำนักงานสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย (NCTL) และดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ และการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) โดยดำเนินการ

ในเดือนตุลาคมพ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมอาคาร
อุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
สมุทรปราการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการศึกษาวิจัย
เชิงปริมาณคือ ผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมที่
อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละ
ตำบลในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดย
เลือกวิธีเฉพาะเจาะจง (Criterion Based Selection)
และเลือกใช้วิธีตามสะดวก (Connivance Sampling)
โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้เกณฑ์จำนวนโรงงาน
อุตสาหกรรมแต่ละตำบลในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการที่ผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม
อาศัยอยู่โดยรอบในการกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดย
เลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่
ตั้งอยู่ใน 6 ตำบลในอำเภอบางพลี จำนวนทั้งหมด
2,084 แห่ง และเลือกเป็นขนาดตัวอย่างตามตาราง
ของเครซีและมอร์แกน (Robert, Krejcie, & Morgan,
1970) ได้ขนาดตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เป็น
เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้เกษียณอายุอาศัยอยู่
บริเวณโดยรอบจำนวน 327 แห่ง และแบ่งสัดส่วน
ร้อยละรายตำบลเพื่อนำไปเป็นเกณฑ์การศึกษาตาม
รูปแบบของการวิจัยดังกล่าวข้างต้น

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ
ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้ส่งเสริมและ
สนับสนุนหลักจำนวน 35 คน คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก
จำนวน 12 คน และผู้ส่งเสริมและสนับสนุนหลักจำนวน
23 คน โดยผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาเลือกผู้ให้
ข้อมูลหลักจากหลักเกณฑ์ 4 ประการที่สำคัญ ได้แก่

1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
ผู้ใช้แรงงานภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานใน
ภาคอุตสาหกรรมและมีบทบาทสำคัญ กำกับ กำหนด
นโยบายส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือภาคผู้ใช้
แรงงานและยังมีส่วนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม และ
ช่วยเหลือแรงงานในกรณีได้รับผลกระทบจากการจ้าง
แรงงานภาคอุตสาหกรรม

2) เป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกจ้าง
และนายจ้าง การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมพัฒนา
และส่งเสริมศักยภาพลูกจ้างและแสดงตนเข้ามามี
ส่วนร่วมทุกครั้งจนเป็นที่รู้จักของคนในภาคแรงงาน
อุตสาหกรรมทั้งนายจ้างและลูกจ้าง

3) เป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิด
และกล้าแสดงออก ให้ความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา
ตามประสบการณ์และความรู้ของตนเอง

4) เป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทุ่มเทให้กับการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของคนเชิงประจักษ์เห็นได้ชัดโดยเฉพาะ
การสนับสนุนส่งเสริมผู้เกษียณอายุ ผู้ยากไร้ด้อยโอกาส
ทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบ

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

เพื่อลดผลกระทบที่อาจส่งผลต่อการทำงาน
และการใช้ชีวิตประจำวันของผู้เกษียณอายุภาค
อุตสาหกรรม จึงใช้วิธีการเข้าถึงโดยวิธีการแบบเจาะจง
และวิธีตามความสะดวกของผู้เกษียณอายุที่อาศัย
บริเวณโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมตามกลุ่มตัวอย่าง
ที่กำหนดไว้ข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
แบบแสดงความคิดเห็น และแบบประเมินการนำเสนอ
รูปแบบการประกอบธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม โครงสร้างของแบบสอบถาม
ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นต่อการประกอบ
ธุรกิจรายใจ ประกอบด้วย ด้านแรงจูงใจ และแรง
บันดาลใจในการประกอบธุรกิจรายใจ ด้านความรู้แห่ง
ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรายใจ ด้านความรู้
เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจรายใจ และด้าน
การส่งเสริมและสนับสนุน การประกอบธุรกิจรายใจ
ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า
5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) และตรวจสอบคุณภาพ
จากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้รับการตรวจสอบ
ค่าความเที่ยงตรง (IOC) เท่ากับ .853 จากนั้นการนำ
แบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอื่น
ได้แก่ กลุ่มชมรมผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน

30 ราย ผลการวิเคราะห์เครื่องมือพบว่า แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .864

2. แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีโครงสร้างของคำถามแบบกว้างๆ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การสร้างความคุ้นเคยด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วๆ ไปแล้วสอดแทรกคำถามและประเด็นสำคัญตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. แบบแสดงความคิดเห็น (Opinion Form) สำหรับผู้ร่วมการระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อกำหนดรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิ

4. แบบประเมินสำหรับการนำเสนอรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิแต่ละรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการตามประสบการณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามจำนวน 327 ฉบับ ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูล แล้วรับคืนด้วยตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00 จากนั้นลงเลขรหัส จัดลำดับ และเรียงเป็นชุด เพื่อการแปลผลและวิเคราะห์ผล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเข้าพบโดยตรงหรือนัดหมายล่วงหน้าด้วยตนเอง ด้วยการจดบันทึกข้อมูลสำคัญ การสังเกต บันทึกภาพ/บันทึกเสียง (ได้รับการอนุญาตจากผู้ส่งเสริมและสนับสนุน) และจัดเก็บเป็นไฟล์ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ผลต่อไป

3. การตรวจสอบเป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลสำคัญ โดยจัดเก็บและแยกประเภทข้อมูลในแต่ละประเภทรวมถึงแยกประเภทข้อมูลการนำเสนอรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำไปวิเคราะห์แปลผล และสรุปผลการศึกษารายจิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทางสถิติสำหรับการวิจัย

ประกอบด้วยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ระดับคะแนนความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยประชากร ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (S.D.) โดยกำหนดระดับคะแนนความต้องการ ได้แก่ ระดับคะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง มาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง น้อย และระดับคะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด ส่วนการแปลความหมายระดับความคิดเห็นใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ของเบสท์ (Best, 1997)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) และแบ่งเป็นประเด็นย่อย (Sub-Themes) ตามแนวคำถามตามเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นใช้เทคนิคการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเชื่อมโยงเป็นร้อยแก้วและแสดงผลของข้อมูลสำคัญของรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิ

ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 327 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 ชายจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ระดับการศึกษามัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 สถานะสัญญาจ้างการทำงานในปัจจุบันสิ้นสุดตามสัญญาจ้างมากที่สุดจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ระยะเวลาการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม 16-20 ปี มากที่สุด จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 มีประสบการณ์ในกลุ่มงานโรงงานอุตสาหกรรมเป็นช่างฝีมือหญิงมากที่สุดจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 ประสบการณ์

ทำงานในกลุ่มประเภทโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด (อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ) จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.70 สถานะมีงานทำหลังเกษียณอายุเป็น แรงงานนอกระบบมากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็น ร้อยละ 62.70 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนหลังเกษียณอายุ 3,001-9,000 บาท มากที่สุด จำนวน 138 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.20 แหล่งที่มาของรายได้จากการทำงาน มากที่สุด จำนวน 161 คิดเป็นร้อยละ 49.20

สรุปผลการศึกษาคือ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจีวิตสำหรับผู้เกษียณอายุภาค อุตสาหกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านการส่งเสริมและสนับสนุน การประกอบธุรกิจรายจีวิต รองลงมาด้านความรู้แห่ง ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรายจีวิต ด้านความรู้ เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจรายจีวิต และน้อยที่สุด ด้านแรงจูงใจ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจรายจีวิต เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการ ประกอบธุรกิจรายจีวิตมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ การมีพี่เลี้ยง ทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจ รายจีวิต รองลงมาคือ การได้รับสนับสนุนทางธุรกิจจาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น สมาคม กองทุน สถาบันการเงิน เป็นต้น แต่เรื่องที่ให้ความคิดเห็นคือ การสร้างเครือข่ายแบ่งปันประสบการณ์การทำธุรกิจ เช่น Facebook Fanpage, Line Groups เป็นต้น

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้าน ความรู้แห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรายจีวิต อยู่ในระดับมาก เรื่องที่ได้ความสนใจจากผู้ตอบ แบบสอบถามมากที่สุดคือ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจทำให้ตัดสินใจประกอบ ธุรกิจ รายจีวิตได้ง่ายขึ้น เช่น แผนธุรกิจ โมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas) เป็นต้น รองลงมา คือ การนำความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน มาประกอบธุรกิจรายจีวิตได้ง่ายขึ้น รวมทั้งผู้ตอบ แบบสอบถามให้ความคิดเห็นด้านความรู้เทคโนโลยี

ในการประกอบธุรกิจรายจีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจกำหนดรูปแบบ ธุรกิจรายจีวิตให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น การออกแบบ ธุรกิจ การค้นหาลูกค้าทางธุรกิจ เป็นต้น รองลงมา คือ การมีเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้สร้างพันธมิตร ในการประกอบธุรกิจรายจีวิตได้ง่ายขึ้นและเรื่องที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การศึกษาและเรียนรู้เครื่องมือทาง เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายและสะดวกของผู้เกษียณอายุ ภาคอุตสาหกรรมอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นด้านแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจรายจีวิต โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประกอบธุรกิจรายจีวิตเกิดจาก แรงกดดันจากความไม่มั่นคงของการทำงาน รองลงมา คือ ความมุ่งมั่น ตั้งใจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การประกอบ ธุรกิจรายจีวิตประสบผลสำเร็จและการเรียนรู้การทำ ธุรกิจรายจีวิตเกิดจากแรงจูงใจ และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ แรงบันดาลใจที่เกิดจากการเข้าฝึกอบรมต่างๆ ตามที่หน่วยงานจัดให้

สรุปผลการศึกษาคือ รูปแบบการประกอบ ธุรกิจรายจีวิตที่เหมาะสมสำหรับผู้เกษียณอายุภาค อุตสาหกรรม ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญต่อรูปแบบการ ประกอบธุรกิจรายจีวิตที่พึงประสงค์ของผู้เกษียณอายุ ภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย การนำอาชีพเสริม ไปทำธุรกิจหลังเกษียณอายุของผู้ใช้แรงงานภาค อุตสาหกรรม แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจ ในการ ประกอบธุรกิจหลังเกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมและ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม ไม่กล้าตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจหลังเกษียณอายุ รวมทั้งวิธีการทำให้กลุ่มผู้เกษียณอายุนั้นหันมาสนใจ ในการประกอบธุรกิจรายจีวิตที่เหมาะสมกับตัวเขา รูปแบบของธุรกิจที่เหมาะสมกับผู้เกษียณอายุภาค อุตสาหกรรม และปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ที่จะ ประกอบธุรกิจรายจีวิต

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญต่อรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมประกอบการกำหนดความหมายของธุรกิจรายจีวที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานแรงงานภาคอุตสาหกรรมพฤติกรรมที่มุ่ง

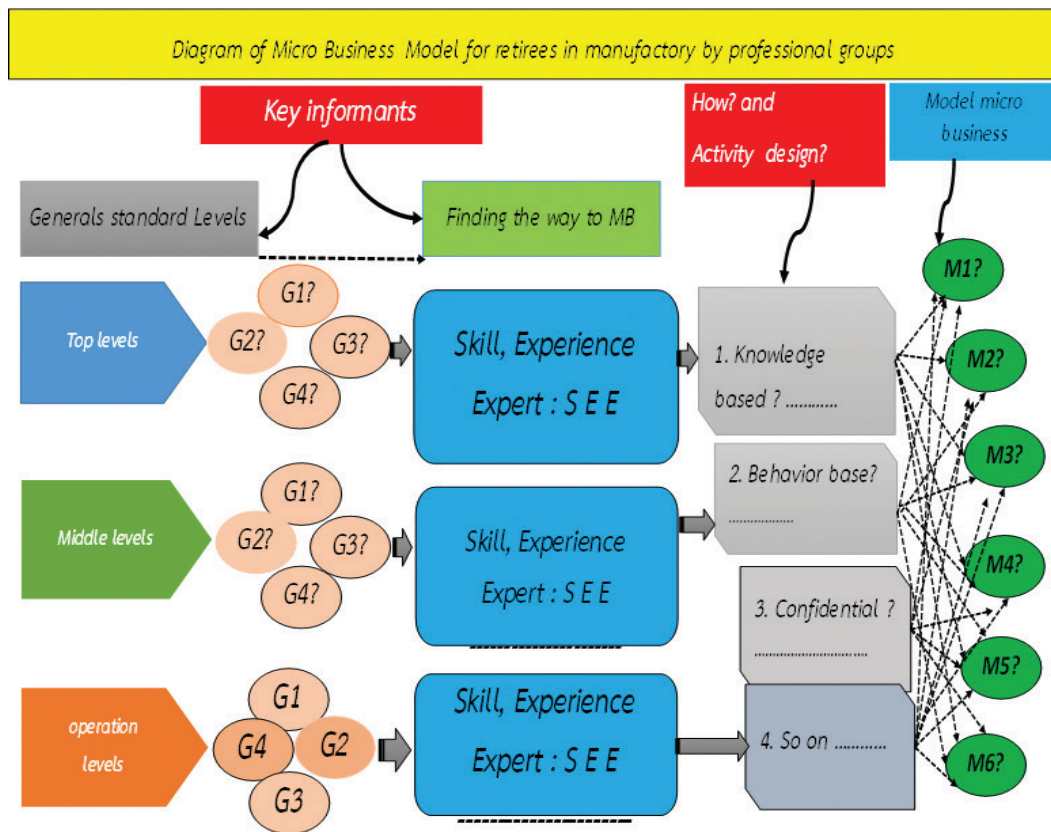
มันตั้งใจที่จะศึกษาค้นคว้าประกอบธุรกิจและสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจที่ตนถนัด รวมถึงการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี สร้างและติดต่อเครือข่ายปัจจัยเกื้อหนุนสนับสนุนทำให้การประกอบธุรกิจรายจีวมีความคล่องตัวและเข้มแข็ง ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม

การเสนอรูปแบบธุรกิจจีวของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปธรรมโดยการนำระดับความรับผิดชอบงานของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรม

มากำหนดรูปแบบของธุรกิจรายจีวทำให้มีความเข้าใจและทำธุรกิจรายจีวได้ประสบความสำเร็จ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ข้อมูลสำคัญต่อรูปแบบในการประกอบธุรกิจรายจิวอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายและสรุปผล

การศึกษารูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิว (Micro Business) ของผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์คือ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจิวสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากข้อค้นพบสอดคล้องกับแนวคิดการประกอบธุรกิจรายจิวในประเด็นเกี่ยวกับผู้เกษียณยุคใหม่คิดค้นช่องทางหารายได้ของตนทั้งการขายของหรือการทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของคนในครอบครัวและการประกอบธุรกิจที่เหมาะสมกับตนเองถือเป็นช่องทางหนึ่งที่จะเพิ่มรายได้ทั้งผู้สูงอายุที่เกษียณจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย Wongprom et al. (2015) เรื่อง กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงาน

นอกระบบเป็นผู้สูงอายุที่ทำงานมาต่อเนื่องตั้งแต่วัยหนุ่มสาวและมีความตั้งใจที่จะทำงานจนกว่าจะทำได้ไม่ไหว แม้ว่าจะมีอายุมากกว่า 60 ปี ส่วนใหญ่ทำงานโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น มีส่วนน้อยที่เริ่มทำงานใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Srisuchart, Tangtipongkul, & Aroonruengsawat (2018) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุยังคงมีการทำงานอยู่ในระดับที่สูงพบว่า ช่วงอายุ 60-64 ปี ผู้สูงอายุยังคงทำงานถึงร้อยละ 59 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kulthanavit & Soonthornchawakan (2019) เรื่อง การตัดสินใจทำงานและจ้างงานต่อหลังเกษียณอายุ: บทสำรวจภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า แรงงานสูงอายุส่วนใหญ่

ต้องการทำงานต่อหลังเกษียณอายุและนายจ้างส่วนใหญ่ก็ต้องการจ้างแรงงานกลุ่มอายุนี้นี้ให้ทำงานต่อหลังเกษียณอายุ โดยความต้องการทำงานต่อหลังเกษียณอายุมีทั้งที่ต้องการทำงานต่อกับสถานที่ทำงานปัจจุบันและต้องการไปประกอบธุรกิจส่วนตัว

สำหรับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจีวิตสำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจรายจีวิตมากที่สุด จากข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้เกษียณอายุให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตหลังสิ้นสุดการทำงานด้วยการส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านทักษะด้านอาชีพในการหารายได้มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ปี 2557 โดยกำหนดมาตรการที่สำคัญประกอบด้วยการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ และส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการเสริมสร้างโอกาสการมีงานทำที่เหมาะสมการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพอิสระสำหรับผู้เกษียณอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญต่อรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิตที่พึงประสงค์สำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำอาชีพเสริมไปทำธุรกิจหลังเกษียณอายุของผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญภายใต้แนวคิดการพัฒนาวัยเกษียณอายุเป็น “หลักนำ” กล่าวคือ เป็นความเชื่อว่าหากผู้เกษียณอายุได้นำทักษะ องค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานหรือชุดการเรียนรู้ที่ได้รับมาอย่างยาวนานมาต่อยอดหรือนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับตนเองและผู้อื่นและสอดคล้องกับข้อปฏิบัติทางธุรกิจสำหรับวัยเกษียณอายุของสถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ในด้านการเตรียมความพร้อมเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยเกษียณควรจะต้องจัดทำ

แผน มีการอบรมให้ความรู้ในการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยเกษียณและด้านการคุ้มครอง สอดคล้องกับแนวคิดการประกอบธุรกิจหลังเกษียณอายุในประเด็นเกี่ยวกับแรงบันดาลใจ แรงจูงใจในการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ ตัวกำหนดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจในการประกอบธุรกิจของผู้เกษียณอายุเกิดจากคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญคือ การรับรู้ความสามารถของตนและการเห็นประโยชน์รวมทั้งวิธีการทำให้กลุ่มผู้เกษียณอายุนั้นหันมาสนใจในการประกอบธุรกิจรายจีวิตที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวัยเกษียณเป็นหลักรำของสังคม เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านทักษะด้านอาชีพในการหารายได้มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน สอดคล้องกับการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นฐานแห่งความพอประมาณ ยึดแนวทางสายกลางสำหรับประกอบอาชีพหรือการประกอบธุรกิจถือเป็นแนวทางดำรงชีวิตตามหลักพุทธศาสนา ยึดหลักของทางสายกลาง มีความพอเพียง มีความสมดุลยั่งยืน และผู้ประกอบการจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนช่วยให้ธุรกิจทำงานได้ง่ายขึ้น รวดเร็ว และสามารถแข่งขันทางธุรกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูลมีความสำคัญต่อรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจีวิตที่ส่งผลสัมฤทธิ์สำหรับผู้เกษียณอายุภาคอุตสาหกรรมการกำหนดความหมายของธุรกิจรายจีวิตที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานภาคอุตสาหกรรม พฤติกรรมที่มุ่งมั่นตั้งใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อประกอบธุรกิจ และสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจที่ทันถนัดรวมถึงการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี สร้างและติดต่อเครือข่ายปัจจัยเกื้อหนุนสอดคล้องกับแนวคิดการประกอบธุรกิจรายจีวิตในประเด็นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจีวิตจะต้องมีประสบการณ์จริง มีความมุ่งมั่นและอุดมการณ์จัดการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จมีขั้นตอนการจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดโมเดลธุรกิจสากลที่ผู้ประกอบการ

ธุรกิจจำเป็นต้องอธิบายกิจกรรมการบริหารธุรกิจให้เห็นภาพทางธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนที่ทุกคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรสามารถสื่อถึงสิ่งเดียวกันได้อย่างตรงประเด็น เข้าใจง่ายและนำไปใช้งานได้ทันที (Putkiroj, 2018)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรนำรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิวที่ใช้ทักษะ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของตนไปใช้ประกอบธุรกิจรายจิวหลังเกษียณอายุเพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้หลังเกษียณอายุและยังเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเองเป็นแบบที่ดีให้กับผู้เกษียณอายุรุ่นต่อไป

1.2 จัดตั้งเป็นศูนย์การให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรายจิวก่อนและหลังเกษียณอายุสามารถแก้ปัญหา ให้คำปรึกษา และคำแนะนำให้กับผู้ต้องการประกอบธุรกิจ เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคส่วนอื่นๆ เป็นต้น

1.3 จัดทำเป็นแหล่งข้อมูลการประกอบธุรกิจรายจิวที่น่าประกอบการดำเนินงานเป็นหลักในการสร้างงานสร้างรายได้ โดยเชื่อมโยงหน่วยงานที่

สนับสนุนในแต่ละหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ทำเป็นหลักสูตรการประกอบธุรกิจรายจิวเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การประกอบธุรกิจสู่สากล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาต้นแบบการประกอบธุรกิจรายจิวจากภาคส่วนอื่นๆ เพื่อให้มีรูปแบบการประกอบธุรกิจที่หลากหลายในการนำมาสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญในการประกอบธุรกิจรายจิวได้อย่างสมบูรณ์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการกำหนดรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิวของผู้เกษียณอายุ โดยเฉพาะผู้เกษียณอายุที่ได้รับการจ้างต่อต้องได้รับข้อมูลที่มีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลตรงกับความต้องการและความเป็นจริงมากขึ้น

2.3 ควรจัดทำเป็นหลักสูตรนำร่องในการศึกษาการประกอบธุรกิจรายจิวของผู้ใช้แรงงานในภาคส่วนอื่นๆ เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญในแต่ละรูปแบบการประกอบธุรกิจรายจิวของแต่ละภาคส่วน เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานหลักสูตรธุรกิจรายจิวเพื่อการบูรณาการร่วมกัน

References

- Best, W. J. (1997). *Research in Education* (2nd ed.). Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Chaipattana Foundation. (2007). *Sufficiency Economy and New Theory*. Bangkok: Aumarin Printing. [in Thai]
- Constitution of the Kingdom of Thailand (B.E. 2017). (2017). *Government Gazette*. (134, 40), 6 April 2017, Pages 1-90. [in Thai]
- Department of Employment Ministry of Labor. (2018). *Summary Report of Operations in Accordance with Government Policy (12 September 2016-31 July 2017)*. Bangkok: Ministry of Labor. [in Thai]
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (2017). *Annual Report on the Situation of the Elderly in 2017*. Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). [in Thai]

- Information Center. (2017). *Manufacturing List of Members*. Samut Prakarn: Samut Prakarn Provincial Industry office. [in Thai]
- Robert, V. K. & Eayrle W. M. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608.
- Kulthanavit, P. & Soonthornchawakan, N. (2019). Evidence from the Survey of Post-retirement Employment. *BU Academic Review*, 18(1), 148. [in Thai]
- National Committee for the Elderly. (2010). *The 2nd National Plan on the Elderly (NPE) (2002-2021) 1st Revised*. Bangkok: Amarin Printing. [in Thai]
- National Economic and Social Development Board. (2018). *Guidelines Integrated for Driving Strategies of Elderly Development*. Bangkok: Office of National Economic and Social Development Board. [in Thai]
- Office of the Economy Labor. (2013). *Promoting Desirable Elderly Employment Opportunities*. Bangkok: Office of the Economy Labor, Permanent Ministry of Labor. [in Thai]
- Office of National Labor Advisory Council. (2014). *Employment Promotion for Thai and International Elderly*. Bangkok: Office of the Economy Labor, Permanent Ministry of Labor, Ministry of Labor. [in Thai]
- Phattaraphanpee, T. (2017). *Business in Digital Era*. Bangkok: Protexpublishing. [in Thai]
- Pinyoyong, A. (2019, July 12). *Interview*. Committee of Nation Congress of Thai Labour, Nation Congress of Labour (NCTL). [in Thai]
- Putkiroj, N. (2018). *Business Model for Entrepreneur*. Retrieved August 31, 2019, from <https://bmcthailand.com/business-model-canvas> [in Thai]
- Secretariat of the House of Representatives. (2016). *The Extension of Retirement with the Thai Bureaucracy*. Academic Service Documentary Office, Secretariat of the House of Representatives. [in Thai]
- Soothorndhada, K. (2014). *Operation Guidelines and Mechanism of Employment Policy for the Elderly* (Research Report). Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). [in Thai]
- Sorat, T. (2019). *Open Province that Unemployment Risk*. Retrieved October 8, 2019, from <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1677700> [in Thai]
- Srisuchart, S., Tangtipongkul, K., & Aroonruengsawat, A. (2018). *Promotion of Income and Employment for the Elderly as Civil State Policy for Society (E6)*. Institute for Continuing Education and Human Resources, Thammasat University. [in Thai]
- Sungrugsu, N. & Phungpho, W. (2018). Decode Startup Business Entrepreneurial Management in Thailand 4.0. *Dusit Thani College Journal*, 12(3), 339. [in Thai]

- Thai Association of Small & Medium Enterprises. (2016). *Loan Opportunities for Micro Businesses*. Retrieved July 6, 2019, from <https://www.facebook.com//atsme/photos/122100743126> [in Thai]
- Wanrat, T. (2016). *Middle-aged Labor and Career Change: Study of Labor Textile and Garment Industry*. Bangkok: Friedrich-Ebert. [in Thai]
- Wongprom, J., Yenbamrung, T., Jongwutiwes, K., Chaowagul, M., & Maneerat, S. (2015). *Mechanisms for Promotion of Employment of Older Persons who are Informal Laborers* (Research Report). Khon Kaen University. [in Thai]

Name and Surname: Thatchakorn Phattaraphanpee

Highest Education: Master of Business management Programme,
Dhonburi Rajabhat University

Affiliation: Dhonburi Rajabhat University

Field of Expertise: General Management